LAUSUNTO

Pohjois-Pohjanmaan liiton talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2028-2029

Sisällysluettelo

1. Saatesanat 3
2. Pohjois-Pohjanmaan näkymät 3
3. Strategiset tavoitteet 2027-2029 3
Vaikuttaja, yhdistäjä ja innostaja 4
4. Toiminta ja tavoitteet 4
Toimintayksikkö sekä luottamushenkilöhallinto ja hallinto 4
Maakunnan kehittäminen ja rahoitus 5
Maakunnan suunnittelu ja osaaminen 5
5. Talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2028-2029 5

1. Saatesanat

Raahen kaupunki ja Raahen seudun kehitys kiittävät Pohjois-Pohjanmaan liittoa eri muodoissa tehtävästä hyvästä yhteistyöstä. Raahen kaupunki Pohjois-Pohjanmaan toiseksi suurimpana kaupunkina ja Raahen seudun kehitys seutukunnallisena kehittämisorganisaationa haluavat toimia jatkossakin tiiviissä yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa alueellisessa kehittämis- ja edunajamistyössä.

Kiitämme, että talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa on huomioitu Pohjois-Pohjanmaan liiton strategiatyön yhteydessä sekä edellisiin maakuntaliiton talous- ja toimintasuunnitelmiin antamissamme lausunnoissa esille nostamiamme alueemme ja aluekehittämisen kannalta tärkeitä näkökulmia.

Raahen kaupunki ja Raahen seudun kehitys antavat tällä lausunnollaan näkemyksensä Pohjois-Pohjanmaan liiton talousarvioon 2027 ja taloussuunnitelmaan 2028-2029. Pyydämme, että lopullisessa talousarviossa ja taloussuunnitelmassa sekä liiton toiminnassa ja rahoituksen suuntaamisessa huomioidaan tässä lausunnossa esille tuodut alueemme kehittämisen kannalta tärkeät näkökulmat.

2. Pohjois-Pohjanmaan näkymät

Maakunnan väkiluvun kehitys on edelleen huolestuttavalla tasolla. Luonnollinen väestönkasvu on ollut negatiivista vuodesta 2022 lähtien ja nyt maakuntien välinen muuttotappio on syventynyt. Väkiluvun kehitystä ylläpitänyt nettomaahanmuutto on kääntynyt laskuun. Maakunta on väestön kasvun suhteen myös vahvasti polarisoitunut. Suurin osa maakunnan kunnista kärsivät asukasluvun laskusta, joka heikentää kuntien elinvoimaisuutta ja samalla voimistaa tietyillä toimialoilla, kuten metalli, osittain vakavaksikin kehittynyttä osaavan työvoiman saatavuusongelmaa.

Väkiluvun heikko kehitys ja työttömyyden kasvu rakenteellisesti ja monella eri sektorilla vaikuttaa merkittävällä tavalla yritysten menestysmahdollisuuksiin. Koko maakunnan sekä eri alueiden houkuttelevuuden, elin-, pito- ja lumovoiman sekä yritysten kilpailukyvyn näkökulmasta on tehtävä strategisia valintoja ja vaikuttavia toimenpiteitä, joilla mahdollistetaan alueiden ja yritysten pitkäjänteinen, suunnitelmallinen ja kestävälle pohjalle rakentuva kehittäminen sekä eri alueiden vahvuuksia tukevien eri asteisten opiskelupaikkojen olemassaolo ja siten osaavan työvoiman pysyvyys ja saatavuus.

Kuntatalouksien ja kuntien elinvoiman kehittymisen eteen on tehtävä vaikuttavaa yhteistyötä, edunajamista ja aluemarkkinointia, jotta maakunnan eri alueille saadaan houkuteltua uusia toimijoita ja investointeja sekä työpaikkoja ja osaajia.

3. Strategiset tavoitteet 2027-2029

Yleisesti voidaan todeta, että strategiset päämäärät (vaikuttaja, yhdistäjä ja innostaja) tähtäävät parempaan tulevaisuuteen ja yhteistyön lisäämiseen ja ne korostavat maakuntaliiton roolia koko alueen edunajamisen sekä kuntien yhteistyön, kilpailukyvyn ja elinvoiman kehittämisessä. Odotammekin Pohjois-Pohjanmaan liitolta strategisten päämäärien mukaisesti aktiivista roolia sekä proaktiivisuutta ja dynaamisuutta koko maakunnan, seutujen ja kuntien elinvoiman eteen tehtävässä työssä ja strategisten tavoitteiden mukaisissa toimenpiteissä.

Erityisen voimakasta ja vaikuttavaa edunajamista tarvitaan EU:n ohjelmakauteen 2028-2034 valmistautumisessa sekä ohjelman sisältöpainotuksiin ja rahoituskehykseen vaikuttamisessa kuin myös alueellisen ja kansallisen kumppanuuden kehittämisessä. Itä- ja Pohjois-Suomen koheesiopolitiikan edunvalvonnan ja alueellisen valmistelun 2028+ -hankkeella on merkittävä rooli, jotta alueemme kehittämiseen suunnataan rahoitusta myös jatkossa.

Raahen kaupungilla ja Raahen seudun kehityksellä on halu ja tahto antaa oma panoksensa, näkemyksensä ja tukensa tulevaan ohjelmakauteen valmistautumisessa ja vaikuttamisessa.

Vaikuttaja, yhdistäjä ja innostaja

Raahen seutu raskaan teollisuuden ja suurhankkeiden sekä datakeskusten ja puhtaan siirtymän investointien potentiaalisena sijoittumisalueena on riippuvainen monipuolisesta saavutettavuudesta sekä liikenteen ja logistiikan toimivuudesta. Sataman toimintojen, palvelujen ja kapasiteetin kehittäminen, SSAB:n Raahen terästehtaan materiaalivirrat ja investoinnit, meri- ja maatuulivoimainvestoinnit, Hanhikiven alueen jatkokehittäminen, vedyn- ja puhtaan siirtymän investoinnit, teollisuuden tarpeet sekä muiden kuljetusten ja työmatkaliikenteen suuret virrat aiheuttavat painetta liikennejärjestelmien ja -väylien toimivuudelle sekä luovat jatkuvan tarpeen niiden kehittämiselle. Alemman tieverkon kunnossapito on myös tärkeää alueen vahvan maa- ja metsätalouden näkökulmasta. Alueen potentiaalin ulosmittaaminen sekä investointien toteutuminen ja niitä tukevien toimintojen kehittyminen edellyttää maakuntaliiton ja muiden kuntien kanssa yhteistyössä tapahtuvaa edunajamista eri foorumeissa sekä sitä tukevan arvovalta- ja vaikuttavuusviestinnän toteuttamista.

Vaikuttamiseksi koetaan myös kansallisen ja EU-ohjelmarahoituksen kohdentaminen muiden muassa logistisia yhteyksiä ja infraa sekä yritysten, elinkeinoelämän ja osaamisen kehittämistä tukeviin hankkeisiin. Raahen seudun osalta tämä tarkoittaa rahoituksen suuntaamista Raahen kaupungin ja seudullisen elinvoimastrategian tavoitteita ja toteuttamista tukeviin kehittämishankkeisiin.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan, seutujen ja kuntien etujen ajaminen ylimaakunnallisissa ja kansallisissa sekä Pohjoismaisissa ja laajemmin kansainvälisissä foorumeissa nähdään erittäin tärkeänä asiana alueen kilpailukyvyn ja saavutettavuuden parantamisen sekä kansainvälisten investointien ja rahoituksen kanavoitumisen näkökulmasta. Toivomme edunajamista sekä arvovalta- ja vaikuttavuusviestintää toteutettavan aktiivisesti, leveillä hartioilla, yhdessä alueen seutujen ja kuntien kanssa.

4. Toiminta ja tavoitteet

Toimintayksikkö sekä luottamushenkilöhallinto ja hallinto

Kansallisella ja kansainvälisellä tasolla toteutettava ennakoiva, oikea-aikainen ja vaikuttava edunajaminen sekä vaikuttavuusviestintä on äärimmäisen tärkeä osa maakuntaliiton toimintayksikön toimintaa. Todella merkittävä ja prioriteettilistan kärkeen nostettava edunajamisasia liittyy tulevaan EU:n rahoituskauteen ja sen sisältöön vaikuttamiseen, jotta Pohjois-Pohjanmaan saanto ja aluekehittämistoimet saadaan turvattua ja resursoitua.

Toimenpiteiden oikea-aikaisuuteen ja vaikuttavuuteen liittyen on toivottavaa, että alueellemme tärkeiden suunnitteilla, jo valmistelussa tai lupaprosessien eri vaiheissa olevien hankkeiden eteenpäin menemistä edistetään aktiivisesti arvovaltapalveluksi luettavalla maakuntaliiton edunajamis- ja vaikuttavuusviestintätyöllä.

Positiivinen, kehittävä ja alueiden etuja tasapuolisesti ajavan viestinnän tulee kuulua myös maakuntaliiton luottamushenkilöhallinnossa vaikuttavien henkilöiden toimintaan.

Maakunnan kehittäminen ja rahoitus

Kuntien sekä kunnallisten ja seutukunnallisten kehittämisorganisaatioiden rooli aktiivisena alue- ja elinvoiman kehittäjänä ja kehitysedellytysten luojana on merkittävä. Eri rahoitusvälineistä kanavoitavien hankerahoitusten kohdistamisen kunta- ja aluelähtöisiin seutujen elinvoimaa ja yritysten toimintaedellytyksiä parantaviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin olevan niiden kokonaisrahoituksen toteutumisen ja alueiden kehittymisen näkökulmasta välttämätöntä myös Raahen seutukunnassa.

Suorien EU- ja kv-rahoitteisten hankkeiden toteutumisen mahdollistamiseksi toivomme maakuntaliitolta entistä aktiivisempaa roolia potentiaalisten hanketoimijoiden ja -kumppaneiden tunnistamiseksi niin kansainvälisellä tasolla kuin oman maakunnan sisällä sekä toimenpiteitä toimijoiden kohtauttamiseksi. Maakuntaliitto on näkemyksemme mukaan oikea taho myös tukemaan eri toimijoiden osaamisen kehittämistä kv-rahoituksen hakemisessa, yhdistämään olemassa olevia hankekumppani- ja toimijaverkostoja sekä saattamaan verkostot kaikkien toimijoiden hyödynnettäväksi.

Raahen kaupunki ja Raahen seudun kehitys haluaa toteuttaa itse ja osallistua kumppanina eri rahoituslähteistä rahoitettaviin alueen elinvoimaa, hyvinvointia, veto-, pito- ja lumovoimaa sekä yritystoimintaa vahvistaviin ja kilpailukykyä lisääviin kehittämishankkeisiin ja ilmoittautuu vapaaehtoisesti myös erilaisten pilottien kokeilualustaksi ja -alueeksi.

Maakunnan suunnittelu ja osaaminen

Aluesuunnittelutehtävien neljä tehtäväaluetta – tulevaisuustieto, maakuntaohjelman toimeenpano, maakuntakaavoitus ja liikennejärjestelmätyö muodostavat toisiaan erinomaisesti täydentävän kokonaisuuden. Maakunnan ja eri alueiden kilpailukyvyn kehittymisen ja resurssien mahdollisimman tehokkaan allokoimisen sekä logististen yhteyksien kehittämisen ja saavutettavuuden varmistamisen näkökulmasta aluesuunnittelun tulee olla tulevaisuusorientoitunutta ja ennakoivaa, mutta samaan aikaan mahdollistavaa ja muutosjoustavaa sekä alueiden ja kuntien nopeastikin muuttuvat tarpeet huomioivaa.

Vahvan tietopohjan rakentaminen, onnistunut suunnittelu ja muuttuviin tarpeisiin vastaaminen edellyttää ketteryyttä sekä jatkuvaa vuoropuhelua kuntien ja valtion viranomaisten sekä muiden eri toimijoiden kanssa. Reagoinnin tulee olla siten nopeaa ja kyvykästä, että esimerkiksi kuntien ja alueiden elinvoiman kannalta merkittävien investointien toteutuminen on eri toimijoiden ja viranomaistyön puolesta mahdollista.

Koko maakunnan tasolla tarvitaan myös kykyä, valmiutta ja sopivasti resursseja nopeiden kokeilujen toteuttamiseen.

5. Talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2028-2029

Vuoden 2027 talousarvion ja tulevien vuosien talousarvioiden osalta kiitämme maakuntaliittoa ennakoivasta taloussuunnittelusta, jossa on otettu huomioon myös omistajakuntien vaikea taloudellinen tilanne ja näkymät. Edellytämme maakuntaliitolta jatkossakin ennakoitavuutta ja käytettävissä olevien resurssien kokonaistaloudellisesti tehokasta käyttöä.

Maakuntaliiton henkilöstömäärä on laskenut tasaisesti jo useamman vuoden ajan ja suunnittelukaudellakin eläkeikään on yltämässä useampi henkilö. Näin ollen vastuullisena työnantajana toimimisen varmistamiseksi, työntekijöiden työtehtävien määrää sekä työssäjaksamista ja työkyvykkyyttä on tarpeen seurata ja tarkastella säännöllisesti sekä tarvittaessa hankkia lisäresursseja.